

Hanna Solarczyk-Szwec
Katarzyna Machałowska

Efekt asesora i minimalizowanie ryzyka efektu asesora w ZSK - ekspertyza

Warszawa 2020

Autorzy:

prof. UMK dr hab. Hanna Solarczyk-Szwec

mgr Katarzyna Machałowska

1. Streszczenie

Wdrożenie Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK) ma ułatwić wszystkim zdobywanie kwalifikacji w możliwie dogodny sposób, w różnym czasie i miejscu. Aby nadać zdobytym różnymi drogami kwalifikacjom formalny status, konieczna jest odpowiednio zaprojektowana walidacja, dająca możliwość potwierdzania efektów uczenia się. W procesie walidacji przewidziany jest udział asesora, tj. osoby, która przygotowuje, przeprowadza procedurę walidacyjną oraz podejmuje decyzję o wyniku walidacji. Jest to nowa funkcja, która pojawiła się w Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, jakiej dotąd w szeroko rozumianym systemie edukacyjnym, obejmującym także edukację pozaformalną i nieformalną, w Polsce nie było. Aby zapewnić rzetelność procesu walidacji analizie poddano w niniejszym opracowaniu tzw. efekt asesora, tj. błędy i różnice w ocenianiu efektów uczenia się w procesie walidacji, które są zależne od asesora i wpływają na wyniki weryfikacji efektów uczenia się. Badanie efektu asesora i ryzyka jego występowania ma na celu wskazanie czynników, dla których widoczne jest jego natężenie. Minimalizacja efektu asesora ma prowadzić do zwiększenia rzetelności i obiektywności w ocenianiu efektów uczenia się w obszarach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.

W niniejszym opracowaniu zastosowano dwustopniową typologię efektu asesora. Najpierw w podziale na efekt asesora niezależny od zastosowanej metody walidacji (powszechne błędy oceniania) oraz efekt asesora zależny od zastosowanej metody walidacji (matryce). W odniesieniu do pierwszej kategorii zastosowano następnie podział na:

- Efekt asesora - błędy uwarunkowane cechami,
- Efekt asesora - błędy atrybucji,
- Efekt asesora - błędy związane z przedmiotem weryfikowania i sytuacją walidacyjną.

Ryzyko efektu asesora uzależnione od zastosowanej metody walidacyjnej przedstawiono za pomocą matrycy, w której zastosowano kryteria analizy wertykalnej i horyzontalnej dla wybranych metod walidacji, tj.: analizy dowodów (portfolio), debaty ustrukturyzowanej, debaty swobodnej, obserwacji w warunkach rzeczywistych, obserwacji w warunkach symulowanych, prezentacji (referat, poster, prezentacja multimedialna), testu teoretycznego, wywiadu ustrukturyzowanego i wywiadu swobodnego.

Wśród kryteriów analizy wertykalnej metod weryfikacji efektów uczenia pod względem efektu asesora uwzględniono następujące kategorie:

1. Uwarunkowania wewnętrzne efektu asesora (specyficzne dla metody).
2. Uwarunkowania zewnętrzne efektu asesora (kandydat, czas, miejsce, kultura organizacyjna instytucji walidującej, skład komisji oceniającej).
3. Wpływ etapu weryfikacji na efekt asesora: przygotowanie procedury walidacyjnej, przebieg procedury walidacyjnej; podjęcie decyzji o wyniku walidacji.

Analiza czynników występowania efektu asesora zakończona została określeniem strategii minimalizowania efektu asesora, czyli zapobiegania takim błędom i różnicom popełnianym przez asesora w ocenianiu efektów uczenia się w procesie walidacji, które wpływają na wyniki weryfikacji efektów uczenia się.

W ekspertyzie sformułowano ogólne zasady minimalizowania efektu asesora, strategie minimalizowania efektu asesora dla poszczególnych metod weryfikacji efektów uczenia się oraz narzędzia rozwojowe w minimalizowaniu efektu asesora: supervizję, coaching, mentoring, tutoring, trening intrapersonalny.

Proces uznawania efektów uczenia się w odniesieniu do wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, uzyskiwanych w edukacji formalnej, jak i poza edukacją formalną narażony jest na występowanie efektu asesora. Mnogość metod walidacyjnych oraz możliwość, a w niektórych przypadkach konieczność, łączenia kilku z nich w jednym procesie walidacyjnym, stanowi podstawę, aby stwierdzić, iż wyeliminowanie efektu asesora jest niemożliwe.

Mając świadomość trudności towarzyszących walidacji, nie powinniśmy zaniedbywać działań prowadzących do rzetelnej i trafnej weryfikacji efektów uczenia się w procesie walidacji oraz minimalizowania efektu asesora. Pierwszym krokiem do tego jest świadomość i wiedza na temat efektu asesora.